

УДК 796.02.07

Кисельов А.Ф., к.мед.н., професор кафедри Миколаївського державного університету ім. В.О. Сухомлинського.

Руденко А.О., к.мед.н., в.о. доцента кафедри біології Миколаївського державного університету ім. В.О. Сухомлинського.

Димова А.М., зав. Кафедрою фізичного виховання і спорту Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили.

Зюзін В.О., д.мед.н., професор, зав. Кафедрою здоров'я людини та фізичної реабілітації Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили.

Зінченко Т.М., к.мед.н., доцент кафедри здоров'я людини та фізичної реабілітації Миколаївського державного гуманітарного університету ім. Петра Могили.

ДЮСШ У СИСТЕМІ ЮНАЦЬКОГО СПОРТУ

У статті визначається роль ДЮСШ у системі підготовки юних спортсменів Миколаївської області. Подаються дані витоків і розвитку фізичної культури і спорту серед учнівської молоді, розвитку інфраструктури спортивних споруд, створення умов до занять та їх результати у досягненні вищої спортивної майстерності з різних видів спорту.

The article states the role of children youth sport school in the system of Mykolaiv region young sportsmen training. The article represents the data of source and development of physical culture and sport among youth, development of sport buildings infrastructure, providing the conditions for studying and their results in achieving high sport skills in different kinds of sport.

Вступ

Економічна, духовна і соціально-побутова діяльність людей у нових умовах економічних відносин породжує необхідність збільшення уваги суспільства до фізичної культури і спорту. На кожному етапі розвитку важливим напрямком у цьому питанні є закономірність втілення фізичної культури, масовість її функціонування і розвитку. На рівні державних інститутів ця закономірність виступає як необхідність задоволення засобами фізичної культури певних видів соціально-культурних потреб особистості, груп людей, суспільства. Фізичне виховання – це соціально організований педагогічний процес, що послідовно націлюється на формування фізичного вигляду людей в бажаному для суспільства напрямку. Воно тісно пов'язано з іншими видами виховання, в процесі якого вирішується ряд загальних педагогічних задач – закономірність зв'язку між розумовим, моральним, естетичним і фізичним вихованням.

Проблема підготовки спортсменів високих досягнень є одною з найактуальніших задач

спортивних організацій. На думку фахівців [1, 2], головними базами підготовки спортсменів високих досягнень повинні стати дитячо-юнацькі спортивні школи (ДЮСШ), дитячо-юнацькі спортивні школи олімпійського резерву (ДЮСШОР), училища фізичної культури (УФК), школи вищої спортивної майстерності (ШВСМ).

Державна програма освіти України передбачає стратегічні завдання формування освіченої з творчими здібностями учня, становлення його фізичного і морального здоров'я. Відповідно до цієї програми, в школах України здійснюється інтенсифікація учбового процесу, що вимагає підвищення вимог до фізичного і функціонального стану організму учнів.

Не зважаючи на досягнення медичної науки та практики охорони здоров'я, основним і визначальним у збереженні здоров'я народу є турбота особистості про своє здоров'я, яка неможлива без подальшого розвитку фізичної культури і спорту. За даними Міністерства охорони здоров'я України,

досліджень науковців [3, 4] на кожні 1000 дітей віком до 14 років припадає 997 захворювань, які супроводжуються змінами у фізичному, психічному і функціональному стані організму. Підрастаюче покоління, яке відображає генофонд України, на жаль, хворе.

З метою попередження захворювань і функціональних змін в організмі дітей і підлітків, держава розробила комплексну програму «Діти України» та Національну доктрину розвитку фізичної культури і спорту [5], в яких визначається роль центру і регіонів в управлінні розвитком фізичної культури і спорту, її матеріально-технічної бази і особливо дитячо-юнацьких спортивних шкіл.

Мета дослідження

Вивчити витоки, розвиток і діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл області, стан професійного відбору дітей і підлітків у дитячо-юнацькі спортивні школи олімпійського резерву та кінцевий результат підготовки юних дарунів до високих спортивних досягнень.

Об'єктом дослідження були статистичні звіти дитячо-юнацьких спортивних шкіл, дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, училища фізичної культури за 2000-2007 рр. Розробка отриманих даних проведена за соціальними групами, віком, статтю і видом спорту. Основними документами були державні статистичні форми України 2-ФК і 5-ФК [6].

Результати дослідження

Витоки фізичної культури в Миколаєві відносяться до кінця XIX століття, коли вперше у 1887 році в місті був заснований яхт-клуб, який став взірцем створення спортивних товариств із різних видів спорту. У 1913 році відкривається учительський інститут, де діяла кафедра фізичної культури. З 1922 року зі створенням Окружної Ради фізичної культури здійснюється керівництво об'єднаними гуртками з фізичної культури, спортивними клубами, створюються умови для розвитку фізичної культури на Миколаївщині.

У 1935 році в Миколаєві створюється перша в Україні дитячо-юнацька спортивна школа. Зі створенням Миколаївської області (1937 р.) основним центром організації й керівництва фізичною культурою і спортом став обласний комітет з питань фізичної культури і спорту, який об'єднав усі спортивні товариства і створив умови для розвитку дитячо-юнацьких спортивних шкіл, училища фізичної культури, школи вищої спортивної майстерності.

Для організації і розвитку фізичної культури і спорту серед учнівської молоді, учнів професійно-технічних училищ, середніх і вищих навчальних закладів була створена самостійна фізкультурна організація «Гарт», підпорядкована Міністерству освіти і науки. Нині це обласне управління з фізичної культури і спорту МОН України, мета якого – виховання здорового, фізично вдосконаленого, морально стійкого, вольового і соціально активного молодого покоління.

Для розвитку фізичної культури і спорту в області створена значна інфраструктура спортивних

споруд, що дозволяє охопити понад 200000 осіб молодого покоління. Нині в області працюють 35 стадіонів від 300 до 1500 місць, Центральний стадіон м. Миколаєва на 25000 місць, 1800 спортивних майданчиків, 448 футбольних полів, 339 стрілецьких тирів, 15 плавальних басейнів, із яких 2 з довжиною доріжки 50 м, 634 спортивних зали різної категорії, 513 майданчиків із тренажерним обладнанням. Для розвитку кінного спорту створена кінноспортивна база, яка є однією із найкращих в Україні. Вітрильний спорт забезпечує Миколаївський спортивний яхт-клуб.

Три спортивні споруди області визначені Міністерством у справах сім'ї, молоді і спорту як бази підготовки загальнодержавного рівня. Це:

- комплекс плавальних басейнів «Водолій» Миколаївського глиноземного заводу;
- водно-спортивна база з академічного веслування Миколаївського міськвиконкому;
- водно-спортивна база з фрістайлу фізкультурно-спортивного товариства «Україна».

Відповідно до регіональної програми, фізичне виховання і юнацький спорт у закладах освіти області здійснюється за шкільною програмою 1-11 класів, що передбачає використання різних засобів з урахуванням стану здоров'я, вікових та індивідуальних особливостей дітей і підлітків. Обласне управління з фізичної культури управління освіти і науки обласної держадміністрації має в своєму розпорядженні 61 ДЮСШ, із яких 42 розміщені в обласному центрі і містах області та 19 – у сільській місцевості. 19 дитячо-юнацьких спортивних шкіл отримали статус олімпійського резерву (ДЮСШОР).

Для навчання в ДЮСШ, ДЮСШОР, УФК, ШВСМ залучаються учні, які мають добрий рівень фізичного розвитку і схильність до занять фізичною культурою і спортом. Відбір учнів здійснюється у школах вчителями фізичної культури та тренерами ДЮСШ за методикою, що запропонована лікарсько-методичним кабінетом обласного лікарсько-фізкультурного диспансеру.

Залучені до занять спортом учні, залежно від рівня їх фізичного розвитку і функціонального стану організму, розподіляються на 3 групи. Перша – група початкової підготовки, друга – учбово-тренувальна. В третю групу включаються учні, які мають перший спортивний розряд, кандидати в майстри спорту і майстри спорту. Методика навчання учнів у ДЮСШ, ДЮСШОР має основну мету підвищення рівня різнобічної фізичної підготовки, розвиток загальної витривалості, зміцнення здоров'я з поступовим переходом до спеціалізації у вибраному виді спорту. Тренувальний процес складається із підготовчого, змагального і перехідного періодів. Мікро цикли занять, що включали в себе направленість і величину навантажень із застосуванням додаткових засобів відновлення, включаючи природні фактори середовища. Учбовий рік складається з таким розрахунком, щоб 50 % учбового часу відводилося загальній фізичній підготовці й

виховній роботі, 25 % – загальній витривалості й 25 % – розвитку спеціалізації у вибраному виді спорту.

Багаторічна робота залучення учнів до занять фізичною культурою і спортом у ДЮСШ, ДЮСШОР, УФК довела, що високі спортивні досягнення здобувалися наполегливою, багаторічною, різнобічною фізичною підготовкою, зміцненням здоров'я, починаючи з дитячого віку. Вершина прояву витривалості досягалась учнями лише у віці 15-18 років.

Статистичні дані ДЮСШ, ДЮСШОР, УФК, ШВСМ за 2000-2007 роки свідчать про те, що в цих закладах ведеться підготовка спортсменів із 45 видів спорту, серед яких 28 олімпійських. Пріоритетними є 13 видів спорту. Це, насамперед, веслування академічне, веслування на байдарках і каное, вітрильний спорт, стрибки у воду, стрибки на батуті, легка атлетика, бокс, боротьба вільна, греко-римська, фехтування, баскетбол (чоловіки), фрістайл. До другої категорії увійшли футбол, гандбол, футзал, акробатика, гімнастика художня, кікбоксінг, плавання, кінний спорт, спортивні

Таблиця 1

Показники діяльності ДЮСШ, ДЮСШОР, ШВСМ за 2000-2007 рр.

№	Види спорту	Кількість відділень	Кількість учбових груп	Кількість осіб, що займаються спортом
	Всього	31	482	21524
	У тому числі:			
1	Акробатика	1	37	431
2	Баскетбол	1	17	901
3	Бокс	1	16	781
4	Боротьба вільна	1	12	191
5	Боротьба греко-римська	2	26	902
6	Велоспорт-шосе	1	20	307
7	Веслування академічне	1	18	343
8	Веслування на байдарках	1	32	877
9	Вітрильний спорт	1	28	525
10	Водне поло	1	1	15
11	Волейбол	1	15	1874
12	Гімнастика художня	1	24	405
13	Дзю-до	1	7	1059
14	Кінний спорт	1	27	84
15	Легка атлетика	1	29	223
16	Фехтування	1	28	349
17	Футбол	1	36	5447
18	Важка атлетика	1	10	502
19	Плавання	1	15	1313
20	Стрибки у воду	1	5	42
21	Стрибки на батуті	1	3	76
22	Стрільба кульова	1	5	153
23	Теніс настільний	1	10	409
24	Фрістайл	1	2	28
25	Шахи	1	24	630
26	Гандбол	1	24	520
27	Кікбоксінг	1	12	113
28	Інші види спорту (акробатика, боротьба самбо, пауерліфтинг)	3	10	3025

Комплексна робота закладів освіти, фізичної культури, спорту і туризму, охорони здоров'я та фізкультурно-спортивних товариств «Гарт», «Колос», «Динамі», «Спартак», «Україна» дозволила області достойно представити молодь Миколаївської області на літніх юнацьких спортивних іграх України.

За даними департаменту олімпійського спорту Міністерства молоді, сім'ї та спорту в IV літніх юнацьких спортивних іграх України приймали участь 180 провідних спортсменів Миколаївської області. З 22 олімпійських видів спорту Миколаївські юніори вибороли 8 призових місць. Призерами стали 73 юніора. Вони отримали 26 золотих, 23 срібних і 24 бронзових медалей. Обласна команда юніорів посіла перше місце з кінного спорту, друге місце з академічної греблі, фехтування, стрибків на батуті, вітрильного спорту, третє місце – з велосипедного спорту, баскетболу, стрибків у воду.

Юні спортсмени Миколаївщини пройшли достатній відбір у змаганнях із різних видів спорту і були добре підготовлені до участі в XIX Олімпійських іграх у Пекіні. З 220 олімпійців України 21 були представниками спортивних організацій Миколаївщини, які вибороли за рейтингом 21 ліцензію з 9 видів спорту, що складає майже 10 % збірної команди України.

Ось вони – спортивна гордість Миколаївщини:

- Федорова Олена і Корольова Алевтина – синхронний стрибок з 3-х метрового трампліну;
- Міляєв Костянтин – стрибки з 10-ти метрового трампліну;
- Кваша Ілля – стрибок з 3-х метрового трампліну;
- Белоущенко Сергій, Прокопенко Дмитро, Колеснікова Тетяна – академічне веслування;

- Льюшкіна Оксана – естафетний забіг 4x100 м;
- Соколовський Андрій – стрибки у висоту;
- Дерев'янченко Сергій і Клочко Олександр – бокс;
- Нікітін Юрій і Мовчан Олена – стрибки на батуті;
- Калинчев Павло і Шафранюк Андрій – вітрильний спорт;
- Харлан Ольга, Козлова Ніна і Хомрова Олена – фехтування;
- Мар'яненко Юля – синхронне плавання;
- Данько Тарас – боротьба вільна.

Це було досягнуто завдяки наполегливій роботі тренерів Мар'яненко Тетяни, Гуменюка Сергія, Бессонової Раїси, Ситіса Сергія, Ковпак Алли, Бабакової Інги, Корчинського Сергія, Букалова Володимира, Горжій Володимира, Калінчева Павла, Скорохода Артема, Марченко Юрія.

Прославили Миколаївщину золоті фехтувальниці Ольга Харлан і Олена Хомрова, бронзовий призер зі стрибків у воду Кваша Ілля, Данько Тарас – вільна боротьба.

Висновки

Національна доктрина розвитку фізкультури і спорту в період розбудови і соціально-економічної кризи вимагає рішучих дій держави в галузі охорони здоров'я населення, покращання демографічної ситуації та збереження основного генофонду України – дітей. Розвиток фізичної культури і спорту, залучення дітей і підлітків до дитячо-юнацьких спортивних шкіл дозволить досягти гармонійності фізичного і психічного їх розвитку, спортивної майстерності й достойно представляти Україну на спортивних змаганнях Європи, світу, на Олімпійських іграх.

ЛІТЕРАТУРА

1. Олійник М.А. Оцінка стану управління фізичною культурою і спортом в Україні. – Харків // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання. – 2000, № 8. – С. 35.
2. Шкрібтій Ю. Стан та напрямки удосконалення системи фізичного виховання молоді. – Дніпропетровськ // Спортивний вісник Придніпров'я. 2-5. – С. 12-15.
3. Запорожан В.М., Соколовський В.С., Кресюк В.М. Фізична культура і спорт: проблеми та перспективи зміцнення здоров'я нації // Сучасні досягнення валеології та спортивної медицини. – Одеса, 1999. – С. 3-6.
4. Круцевич Т., Петровский В. Физическое воспитание как социальное явление // Наука в олимпийском спорте. – К., 2001. – № 3. – С. 3.
5. Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту // Спортивна газета від 4 грудня 2003 року. – К.
6. Статистичні звіти з фізичної культури і спорту Миколаївської області. – Миколаїв, ЦСУ, форма 2-ФК і 5-ФК.